

Referat dialogmøte Vadsø 30.04.13

Tidspunkt 17.00-21.00

Tema: bestandsregistrering av rovvilt i Finnmark

Referenter: Øivind Løken og Veronica Andersen

Tilstede:

Øivind Løken, FKT-prosjektet

Roy Mikkola, Finnmark sau og geit

Magne Asheim, SNO

Tore Solstad, Persfjord beitelag

Jakob Mikkelsen, Persfjord beitelag

Ken Ronny Porsanger, SNO Tana

Åshild Bye, SNO Tana

Bjørn Hugo Nygård, SNO Tana

Jo Dikkanen, Klubbvik saueavlslag

Arne P Sarre, SNO Vadsø

Alfred Ørjebu, SNO Vadsø

Irene Gallavarra, Vadsø beitelag

John Arne Kristiansen

Jørgen Remmen, Fylkesmannens miljøavd.

Cecilie Hansen, ordfører Sør-Varanger

Jarl Even Roska, nasjonalparkstyret Varangerhalvøy

Fred Johnsen, Rovviltnemnda

Hjalmar Harila, Jakobselv beitelag

Truls Halvari, Finnmark Bondelag

Sindre Johansen, Klubbvik beitelag

Øystein Kristiansen, Klubbvik beitelag

Mona Henriksen, Kolvik og omegn sau og geit

Veronica Andersen, Finnmark Bondelag

Grete-Liv Olaussen, Finnmark Bondelag

Vidar aastrøm, Nordre Varanger Bondelag

Bjørn Tore Søfting, Nordre Varanger Bondelag

Sammendrag

Øivind Løken ønsket velkommen og ga en kort presentasjon av FKT-prosjektet. I tillegg ble bakgrunnen for møtet og dagens agenda gjennomgått før ordet ble gitt over til Grete-Liv Olaussen som kveldens ordstyrer. Møtet var delt i to slik at bolken før pause var viet innlegg fra beitebrukere og beitelag om deres syn på situasjonen og evt. spørsmål/ting som var ønsket oppklart. I tillegg hadde Magne Asheim, regionalt rovviltansvarlig i SNO, god tid til å snakke om deres arbeid. Etter en kaffepause ble det åpnet for spørsmålsrunder og diskusjon. Hovedinntrykket fra møtet er at situasjonen er kompleks og at frustrasjonen over ulike deler av rovviltforvaltningen kan bli lagt på feil aktører. Nettopp på grunn av denne kompleksiteten kom en også delvis inn på andre områder av rovviltforvaltningen i Finnmark enn kun bestandsovervåking, som var hovedtema. Det er en rekke ulike aktører å forholde seg til og det kan være komplisert nok å holde styr på hvilke roller og hvilken myndighet de ulike aktørene har. Noen slike misforståelser ble tatt opp og avklart i møtet, og det er positivt og en av fordelene ved å møtes på slike felles arenaer hvor mange av de viktigste aktørene er fysisk til stede. I forhold til kveldens hovedtema var det et hovedinntrykk at mer informasjonsflyt mellom beitenæring og SNO var ønskelig. For å gjøre noe med dette kom det opp forslag om og ble

også bestemt at en skulle ha årlige informasjons og dialogmøter mellom næringa og SNO i forkant av beitesesongen hvor blant annet oppdatert informasjon om rovviltbestandene kan formidles.

Del 1: Innlegg fra næringa og SNO

Finnmark Bondelag v/leder Grete Liv Olaussen:

Presenterer seg som nyvalgt leder i bondelaget og er glad for at så mange har møtt opp. Rovvilt er viktig for mange av deres medlemmer og de jobber aktivt med dette på flere fronter.

Finnmark Sau og Geit og Finnmark Bonde- og Småbrukarlag v/leder (sau og geit) og kasserer (småbrukarlaget) Roy Mikkola

Sau og geit og bonde- og småbrukarlaget mener beitenæringa får for lite støtte fra forvaltninga. De ulike organene og instansene sier at de vil hjelpe, men de spør ikke hva næringa trenger hjelp til. Han sier at man sliter med samarbeidet både innen næringa og mellom næring og forvaltning. Hans oppfordring er at man må snakke bedre sammen for "*sammen er vi sterke*".

I forbindelse med møtetema henviste Mikkola til en NINA-rapport fra 2003. I denne rapporten ble det pekt på at man ikke bør ha høyere rovviltbestander enn det er naturlig byttedyrgrunnlag for. Beitedyr som sau og tamrein inngår ikke i det naturlige byttedyrgrunnlaget, og Mikkola stilte spørsmål ved om dagens situasjon i Finnmark er at rovviltstammene holdes kunstig høye ved at de lever på sau og tamrein?

Vadsø beitelag v/Irene Gallavarra

Beitelaget består av 8 besetninger som i 2012 slapp drøye 2000 dyr. Beitelaget bruker et stort område på Varangerhalvøya, fra Vadsø til Komagvær. 4-5 av besetningene beiter i nasjonalparken. Tapsprosenten i 2012 lå på 5,36 % (27 søyer og 81 lam). Enkelte besetninger har naturlig nok høyere tap enn snittet for beitelaget. De har satt i verk en rekke tiltak for å minke risikoen for tap mest mulig:

- snyltemedisinerer av alle besetningene
- tidlig lamming
- har dyra lenge på innmark, slik at lamma skal bli størst mulig før beiteslipp
- tidlig nedsanking
- tilsynsplakater
- radiobjeller (søkt om 100 i år)
- ingen årslam med lam

Beitelaget opplever at det i deres beiteområder er lite jakt, og nærmest ingen uttak av rovvilt, lite sporing og lite DNA-innsamling. Vanskelige værforhold gjør også situasjonen ekstra vanskelig. De jobber også aktivt selv for å øke jaktuttaket gjennom at de har flere åteplasser, hvorav en med viltkamera. Beitelaget har også planer om å bygge en åtebu. Beitelaget ønsker også å bidra til en bedre bestandsovervåking av jerv, først og fremst gjennom et tettere samarbeid med SNO. Man hadde avtalt et samarbeidsprosjekt om sporingsaksjoner i vinter, men foreløpig strandet dette på et nei fra Varangerhalvøya nasjonalparkstyre om dispensasjon for scooterkjøring i forbindelse med sporingen.

Klubbvik beitelag v/Øystein Kristiansen

Beitelaget er svært opptatt av både bestandsregistreringsarbeidet og den faktiske jervebestanden på Varangerhalvøya. Kristiansen har laget en presentasjon med flere kart tatt ut fra Rovbase som viser

både uttak og DNA-funn av jerv i Finnmark de siste årene. Ut fra fjorårets bestandstall og uttak, mener han at man med vinterens uttak kun har fått tatt ut tilveksten av jerv i Porsangerområdet. Vinteren 2011-2012 har han via Rovbasen funnet minimum 7 hunnjerv og 3 hanner som har hatt tilhold på Varangerhalvøya siste to år. Ingen av disse dyrene er blant dyrene som ble tatt ut sist vinter og i år er det kun tatt ut 1 jerv på halvøya. Beitelaget har regnet litt på hvilken tilvekst av jerv dette vil medføre. De har brukt et snitt på 2 valper per tisper og hvis disse 7 har ynglet i to påfølgende år skulle dette tilsi 28 valper. Kristiansen sier dette muligens er høyt, men om en halverer tallet er en fortsatt på 14 stk. Da mener de det monner lite med det ene dyret som er skutt i vinter.

Klubbvik beitelag stiller også spørsmålsteget ved hvor DNA-prøver av jerv levert av beitelaget har tatt veien. Av 20 leverte prøver har man bare funnet igjen 10 stk i Rovbasen. Kristiansen kom til slutt med noen generelle betraktninger til rovviltsituasjonen. Beitelaget hadde lave og "greie" tapstall fram til 2004, men har etter den tid fått noen år med bjørneskader i tillegg til mer og mer jerv. De opplever at det er vanskelig å få erstatning og at folk etter hvert gir opp å søke. Det er en lav andel av det omsøkte som erstattes og beitelaget har også oppdaget sprik mellom de tapstallene som Fylkesmannen oppgir for beitelaget og de tallene beitelaget har rapportert inn til Organisert beitebruk og som framkommer av statistikk hos SLF.

Kolvik og omegn beitelag v/Mona Henriksen

Henriksen og mannen bygger etter lengre tids betenkningstid nå ut saueholdet. Hun beretter om et stort og aktivt beitemiljø i Lakselv, men at mange nå har sluttet. Først og fremst pga. den psykiske belastningen med stadige rovviltangrep, -tap og skader. De føler at beitenæringa blir lurt gjennom alt for ustabile rammevilkår. A og B-områdene for rovviltartene håndheves ikke etter hensikten og rovviltsituasjonen er uforutsigbar. Henriksen spør forsamlingen om det finnes noen steder man har fått inn rovdyr hvor de klarer å leve greit med det? Hun sier hun er pessimistisk på vegne av næringa og at hun møter av plikt fordi mannen ønsket å delta. Det er i vinter tatt ut 12 jerv i Porsanger, men hun har med viltkamerabilder av jerv fra tiden etter uttakene for å vise at det fortsatt er nok å ta av. Etterlyser hva SNO har registrert av jerv i området etter uttakene.

Beitelaget finner svært få kadaver i utmark, kun på innmark. De opplever det som en ekstra belastning å ikke bli trodd når man søker om erstatning gjennom de avkortningene som gjøres.

Tidlig nedsanking vil ikke bli gjennomført på deres gård, for dette gjelder næringas beiterett i utmark. Hun har prøvd å flytte sauene opp på beite i fjellet, men pga rovdyr trekker de ned til bygda. Resultatet er en pågående konflikt med bygdefolk om sauene i bygda.

Persfjord beitelag v/Jakob Mikkelsen

Beitelaget startet i 1978, men fikk jerv inn første gang for 12 år siden. Beitelaget savner kontakt og dialog med SNO. De sier de vet at SNO holder på i området, men ikke med hva.

Neiden beitelag v/Roy Mikkola

Neiden beitelag plages med bjørn og som tilsvar til Mona Henriksen sier han at man ikke ser positivt på situasjonen for næringa der heller. De fikk tatt ut to bjørner på ekstraordinære uttak i fjor, en som tok sau og en fordi den var nærgående. Han er enig i at det er for lite forutsigbarhet i rammevilkårene. Skadefellingslaget som var etablert tok ut 16 bjørner. Laget er ikke operative lenger.

Mikkola stiller spørsmål om de var for effektive? De har også fått beskjed om at det er siste år i år at de får støtte til radiobjelleprosjektet i regi av Finnmark sau og geit. Dette på grunn av nye føringer i ny FKT-forskrift. Mikkola understreker at registrering av rovdyraktivitet er ikke gårdsdrift! De er også skeptisk til at det har tatt så lang tid å få organisert skadefellingslag. Trolig vil ikke dette være klart før årets beitesesong starter heller. I fjor skrev skadefellingslaget under kontrakter samme dag som de skulle rykke ut på skadefellingsforsøk.

Statens naturoppsyn Finnmark v/regionalt rovviltansvarlig Magne Asheim

Magne Asheim åpnet med en generell introduksjon om SNO og deres oppgaver. Han påpekte at de ikke er en del av forvaltningen, men at de utfører oppdrag gitt dem av de ulike forvaltningsorganene. Forvaltningen "bestemmer", mens SNO "utfører". SNO har totalt 13 fast ansatte i Finnmark. I tillegg kommer 14 rovviltkontakter (RVK) og 6 jervesporere som engasjeres i større eller mindre grad. Totalt er det på det meste over 30 stk som er ute på sporingsoppdrag, men selv dette er ikke alltid nok. En er avhengig av fint vær og at dette har vedvart i minst én natt for at sporingsforholdene skal være gode. Det kan gå lenge mellom hver gang forholdene gjør sporing mulig og da skulle han gjerne sett at de hadde enda større mannskaper. Denne vinteren har vært spesielt dårlig værmessig og han mener dette er hovedårsaken til at man per 1. mai ikke har funnet en eneste jerveyngling i Finnmark. Han håper derfor på en lang og kald vår for å kunne bøte på dette.

RVK og jervesporerne er lokalt engasjerte personer. SNO rekrutterer disse ved "headhunting", dvs at de håndplukkes etter fjellkompetanse, rovviltkunnskap, samarbeidsvilje, at de har tid og lyst til å rykke ut når forholdene tilsier det, at de har stor interesse for dette arbeidet og at de er etterrettelige. SNO har både lærere, havnesjefer, brøytesjåførere, sauebønder og reindriftsutøvere blant de engasjerte RVK og jervesporerne. SNO har et felles mål med både beitenæringene og det nasjonale overvåkingsprogrammet om best mulige bestandstall. Asheim ønsker seg flere bønder og reineiere med som RVL og jervesporere hvis det blir rom for det på budsjettet.

Asheim gikk gjennom hvordan innsamling av DNA, sporing og dokumentasjon av yngling og ynglelokaliteter legges opp i Finnmark. Han redegjorde også for de ulike mulighetene menigmann har for å bidra gjennom bla. Skandobs, Rovdata-app, innsamling av møkk og hår for DNA-analyse etc. Rovviltnemnda i region 8 utlover også dusør for tips om nye jervehi og kongeørnreir. Jerven i Finnmark flytter ofte etter reinflokkene og ungjerv kan trekke over enorme områder. En ser også at lemenår gir større kull og flere overlevende jerveunger. Lemenåret for 2 år siden var således positivt for jerven. Det mener han også at store reinflokker de siste tre åra har vært. Spor av jerv registreres ikke, kun møkk (DNA) og hi/ynglelokaliteter.

SNO er veldig positive til økt samarbeid med beitenæringa og ønsker alle som har kjøretillatelse for scooter velkommen til å bidra i sporingsarbeidet. Reindriften har derfor god mulighet for å bidra, mens motorferdselloven legger begrensninger for de øvrige. Tracklogger over hvor SNO har kjørt/gått i terrenget finnes også på Rovbase. Asheim bekreftet på spørsmål fra salen at disse loggene også omfatter andre oppdrag, som f.eks. revesporing eller oppsynsvirksomhet. Han er også etter spørsmål fra salen positiv til å engasjere en fra beitenæringa i Varanger som jervesporer, men sier at første prioritet per i dag er å få engasjert to nye jervesporere/RVK i Lakselv hvor de nå mangler to mann.

Spørsmålsrunde og diskusjon – stikkordsmessig referert

- Fra kommunenes ståsted (repr. Ved ordfører i Sør-Varanger, Cecilie Hansen) så mener man at det er for dårlige nasjonale føringer for rovviltforvaltningen generelt og for bestandsovervåkingen spesielt som var dette møtets tema. En er kritisk til at ansvar og kostnader for den nasjonalt vedtatte rovviltpolitikken legges på kommunene. En mener også at det er feil å basere bestandsovervåkingsarbeidet på dugnad og frivillighet. Folk bør og kan ikke jobbe gratis med dette. Hvis det kreves flere mannskaper og større ressurser for å få frem reelle bestandstall så må staten bidra til dette ved å styrke SNO og deres bemanning.
- Fra flere av beitelagene etterlyste en bedre dialog med SNO om hvordan de jobber og hva som blir registrert. Her var det også fra andre områder signaler om at samarbeidet med SNO var utmerket, slik at det på dette området var betydelige lokale forskjeller. Fra enkelte saueeiere i salen ble det også hevdet at man ikke hadde tillit til SNO. Det var ønskelig å grave litt dypere i hva denne mistilliten gikk på og det viste seg at dette var sammensatt. Noe av kritikken gikk på at det opplevdes som svært vanskelig å få dokumentert kadaver som rovdvirdrept, og at dette virket inn på erstatningene. Her ble det etter hvert avklart at dette nok gikk vel så mye på forvaltningens praktisering av erstatningsforskriften og dens krav og bestemmelser for hva som skal utløse erstatning. Andre deler av kritikken gikk på at trackloggene viser store områder uten sporingsaktiviteter, samt at mange rovdvirdyr som er registrert i enkeltår, ikke gjenfinnes årlig. Her var SNO enig i at det er stor sannsynlighet for at disse fortsatt er i områdene i de årene de ikke er registrert, men at overvåkingsmetodikken gjør at de ikke kan tas med i antallsberegningene de årene man ikke finner DNA fra dem.
- Det ble stilt spørsmål ved hvorfor en må vente til mars året etter før DNA-prøvesvarene for bjørn er klare. Asheim forklarte at han heller ikke forsto dette. Han fulgte samtidig opp med at de som samler inn og leverer DNA heretter vil få beskjed på SMS om når de kan finne igjen "sin" prøve i Rovbasen.
- Asheim kunne også bekrefte Klubbvik beitelags historie om jerveprøvene som var blitt borte. Dette kunne han ikke annet enn beklage og forsikret om at dette selvsagt ikke skal skje.
- Fra Vadsø beitelags side var man naturlig nok opptatt av spørsmålet rundt deres samarbeidsprosjekt med SNO og nasjonalparkstyrets avslag på scooterdispensasjon. Jarl Even Roska og Fred Johnsen som begge sitter i nasjonalparkstyret ville ikke forskuttere resultatet av klagebehandlingen, siden denne pågår. De kunne imidlertid si at det var arbeidsutvalget som hadde fattet vedtaket på vegne av styret og at de hadde snakket sammen om dette i etterkant. De gikk langt i å si at senere søknader av samme art trolig ville få et annet utfall. Roska påpekte imidlertid viktigheten av at det var solide og velbegrunnede søknader som også holder vann når de skal forelegges DN før dispensasjoner kan gis. Fra beitelagets side var man positiv til dette signalet. De registrerer at konfliktnivået er høyt og mener derfor at det må være prisverdig at noen tar initiativ til et samarbeid med SNO for å bidra i registreringsarbeidet og samtidig få ned konfliktnivået. De oppfordrer nasjonalparkstyret til å være med å legge til rette for et lavere konfliktnivå og for å bedre muligheten for å være med å påvirke egen situasjon.
- En gjenganger i flere av innleggene var mangel på informasjon og dialog. Både Magne Asheim og Roy Mikkola foreslo derfor å etablere en fast plattform for orientering og dialog gjennom et årlig møte mellom SNO og beitenæring før beiteslipp. Dette forslaget ble bifalt av

flere. Det ble diskutert i hvilken skala dette burde foregå og man besluttet at i alle fall to møter kunne være hensiktsmessig: et for Øst-Finmark og et i Midt-/Vest-Finmark. Disse bør legges til starten av juni. På disse møtene bør en også vurdere å inkludere reinnæringen. Det virket som behovet for et slikt møte var størst i Øst, og Beitenæringa i øst fikk ansvaret for å ta initiativ til et slikt møte her.

Rovviltnemnda i region 8 v/leder Fred Johnsen

Nemnda mener man trenger en felles forståelse for bestandstallene. Derfor er det alfa og omega å finne og få dokumentert ynglinger. Johnsen mener rovviltforvaltninga har spilt fallitt og at man har fått alt for mange rovdyr. Som ny leder i nemnda har han opplevd å få en rekke tilbakemeldinger, telefoner og e-poster fra folk som ofte er lite konstruktive. Han håper dette møtet kan være en start for å få til en bedre dialog. Han orienterte videre om status for arbeidet med revideringen av forvaltningsplanen for rovvilt i regionen og håp om en ny, god plan. At planen må via DN for kommentarer og godkjenning var han også kritisk til. Han viste videre til formuleringene i rovviltforliket om at man må samarbeide bedre med lokalbefolkningen og han var klar på at han mente alle tap utover normaltap må erstattes. Her trakk han opp et fremtidsønske og vyer om at region 8 kunne bli første region hvor staten må bevise hva som har tilstøtt dyr annet enn rovvilt for udokumentert tap ut over normaltap. Flere i forsamlingen viste til Krokann-saken som ligger i domstolene, samt det pågående revideringsarbeidet med nåværende erstatningsordning. I dette ligger Johnsens ønske som et av flere mulige utfall.

Fred Johnsen oppfordret avslutningsvis folk til å snakke direkte til hverandre i stedet for via omveier. Dette for å unngå misforståelser og ytterligere konflikt i et allerede betent emne.

Fylkesmannens miljøvernavdeling, Finnmark v/Jørgen Remmen

Siden diskusjonen og spørsmålsrunden kom inn på flere ting som forvaltningen ved FM har direkte ansvar for ble Fylkesmannens representant gitt mulighet til å kommentere dette til slutt. Remmen forklarte at det var Geir Østereng som nok hadde den beste oversikten over dette, men han orienterte likevel litt om de to stillingene det er bevilget penger til i Nesseby og Porsanger kommuner, som bla. skal jobbe for å få opprettet kommunale og interkommunale skadefellingslag. Han kunne også meddele at det var gitt midler til Sør-Varanger kommune for å drifte et interkommunalt skadefellingslag, samt at NJFF har fått tildelt midler til en stilling som skal jobbe med kursing og kompetanseheving på rovviltjakt. Hver av de to prosjektstillingene i Nesseby og Porsanger finansieres med 500.000 per år i 3 år. Det ble veldig uklart fremstilt hva slags oppgaver disse skulle tillegges utover ansvaret for å opprette skadefellingslag, så Fylkesmannen oppfordres til å komme tilbake til næringa med mer informasjon om dette i etterkant for å unngå misforståelser og spekulasjoner.

Vedlegg:

- Presentasjon Øivind Løken, FKT-prosjektet
- Presentasjon Øystein Kristiansen, Klubbvik beitelag
- Presentasjon Magne Asheim, SNO